

Ferdinand Schjelderup erindrer.

Av

direktør Lorentz Vogt

III.

Samtidig er det at man i Schjelderups bok tar side op og side ned småsnakk og ukorrektheter, savner man en utdypning av det foreliggende mere verdifulle stoff.

Det opplyses i forbindelse med administrasjonsrådets dannelse, at der i høsterrett var tre standpunkter. 1) Høsterrett tar uten videre initiativet til dannelse av et administrasjonsråd. 2) Høsterretts initiativ må være betinget av Kongens samtykke — det vil si samtykke av Kongen i statsråd. 3) Høsterrett tar intet initiativ. Det siste hadde to stemmer, dommerne Næs og Schjelderup.

Vi er her ved kjernepunktet i april dagenes politikk, som skulde få avgjørende betydning for utviklingen under okkupasjons-tiden. En utdypning av forholdene levert av dommer Schjelderup, som stod midt oppe i begivenhetene — nær knyttet til Paal Berg og til industrikretser, som vel ikke øvet noen direkte innflytelse innen Industriforbundets sentrale ledelse, men dog var sterkt virksomme i den tid, — hadde vært på sin plass. Den kunde ha gitt oss stoff av den største historiske verdi.

Hvorfor var dommerne Næs og Schjelderup mot et initiativ fra høsterrett ved dannelse av administrasjonsrådet? — Ønsket de ikke den samarbeidslinje, som administrasjonsrådet betegnet? I så tilfelle har de visse vært i mindretall innen det okkuperte strøk. Men de hadde den gang i stillhet tilslutning fra kretser, som de sikkert ikke har anet og om hvis opfatning de vel ennå intet vet. Eller var de to herrer kun mot, at Høsterrett tok initiativet? Var det hensynets til å bevare Høsterrett som en ren domstol som var avgjørende for dem? Var de med andre ord tilhengere av hvad man kan kalle den Hambroske linje? At dommer Schjelderup senere stadig var med å engasjere sig i politikk utelukker ikke, at han i april dagene hadde en annen inn-

om Høsterrett i de dager. Særlig er høsterrettsdommer Klæstads utredning interessant. Meddelelsene om idrettsfrontens opprettelse fanger oppmerksomheten. Men man savner en mere allsidig belysning av tidsforholdene. Vel er det så, at der kom en del spredt motstand etter 25. september 1940. Men samtidig blev Kongen og Kongehuset sløffet i kirkebønnen, Dommerforeningen, sakførerforeningen, biskop Berggrav sendte ut sine sirkulærer vedrørende medlemskap i N.S. som en privatsak. Fra den tid har vi Justisdepartementets elendommelige sirkulære om dommerne og dommereden. Etter 25. september har vi en periode med en sterk nederlagsmentalitet. Her gir Ferdinand Schjelderups bok et galt bilde.

Ferdinand Schjelderup avviser som Apellig enhver tanke om misforhold i N.S. for å undergrave partiet innenfra. Som en av dem, der mest konsekvent har motarbeidet N.S., da faren var som verst, kan nærværende anmelder antagelig ikke misforståes, når han tar en reservasjon overfor denne absolutte fordommelse. Mussolinis fall viser at også et autoritært parti kan undergraves innenfra. Attentatene mot Hitler viser det samme, selv om de mislykkedes. I land som Polen og Tsjekkoslovakia med gammel innarbeidet sabotasjeaktivitet, faller en slik metode naturlig. Når metoden måtte avvises i Norge, skyldes det ikke dens uanvendelighet i og for sig, men at man måtte regne med at nordmennenes manglende erfaring og deres karakters åpenhet gjorde det usikkert om den vilde føre frem. Og mislykkedes den, vilde det være meget farlig. Derfor var det riktig å avvise den. Om det vilde ha vært riktig å la flere enn tilfellet blev gå inn i N.S. for innenfra å motarbeide partiet og dets planer, er i dag ikke lett å bedømme.

Der kunde imidlertid være plass for en objektiv og saklig bedømmelse av forholdene.

Redaktør Gjerløw innleder sin anmeldelse av arkitekt Odd Nansens bok med en uttalelse om, at rektor Selps bok betegner et skille i litteraturen om okkupasjons-tiden. Deri har han utvilsomt rett. Da Selp kom med sin bok før jul 1946, var der gått ca. et og et halvt år siden frigjøringen. Tingene var begynt å bunnfelles. Dette alene var dog ikke avgjørende. Selp er en nøktern natur. Han er mere objektiv enn ego-centrisk innstillet.

Ferdinand Schjelderups bok er i enhver henseende på den gale side av stillingen. Den kom altfor tidlig etter frigjøringen. Hastverket forklarer mange feil og unnlåteligheter. Men for hastverket selv er der ingen undskyldning. Der tales i bokens innledning om behovet for å få kastet mest mulig lys over det som hendte. Det er utmerket. Dette behov er ennå til stede. Det gjelder dog at lyset kommer til å lyse klart og ikke gir et skjevt inntrykk. Lys kan gi så mange avskyninger. Til å begynne med burde opgaven ha konsentrert sig mest mulig om å fjerne gale forestillinger, så kunde det positive opplysningsarbeide kommet senere.

Å skrive erindringer er en farlig ting. Man søker å skildre sin samtid. Det eneste sikre er, at man skuldrer sig selv. Her spiller sterlig stoffvalget en avgjørende rolle. Den som fester sig ved de store linjer, som klarer å fastholde disse på tvers av alle blithensyn, vil alltid bli stående som en der interesserer. Hans innlegg vil ha blivende verdi. Likegyldig om man er enig eller uenig i de betraktninger som fremholdes. Men man trettes av likegyldig snakk. Er dette oppreklamert kan det dog trenge et korrektiv.

Lorentz Vogt.

I artikkelen torsdag stod anført «søndag 13. april», det skal være «torsdag 13. april».

Da
BI

ac

Jes
enkle
lesere
dage
gelse

♦ D.
6
♥ 7.
♦ 10.
+ K.

S:
kom
fant
vert
og
lig
føre
har
Øst
spil
kjo
har
cha

Det
der
stat
nebl
gels
bli
inte
for

avvises i Norge, skyldes det ikke dens uavvendelighet i og for sig, men at man måtte regne med, at nordmennenes manglende erfaring og deres karakters åpenhet gjorde det usikkert om den vilde føre frem. Og mislykkedes den, vilde det være meget farlig. Derfor var det riktig å avvise den. Om det vilde ha vært riktig å la flere enn tilfellet blev gå inn i N.S. for innenfra å motarbeide partiet og dets planer, er i dag ikke lett å bedømme.

Hvad så flertallet angår — de som gikk på administrasjonsrådets dannelse uten å innhente Kongens samtykke — hvad mente de? Mente de bare at det hastet, så man ikke fikk tid til å konferere med Kongen? Eller mente de, at det var positivt riktig ikke å blande Kongen inn i saken og derved gjøre ham og regjeringen medansvarlige for administrasjonsrådet? Et administrasjonsråd dannet av fylkesmenn Christensen vilde blitt en ren administrativ arrangements sak. Da det blev dannet etter Høiesteretts initiativ, blev det noe mere og egnet til å misbrukes utad. Med Kongens samtykke innhentet på forhånd kunde det ikke undgås, at det var blitt tillagt en viss politisk karakter. Har Høiesteretts flertall handlet ut fra forståelsen herav, vilde det være overordentlig interessant å få det frem. Dessverre er Schjelderups bok taus på dette punkt.

Det vilde også vært av interesse å få på det rene, hvilke tanker man innen Høiesterett gjorde sig om administrasjonsrådets kompetanse og muligheten for å bevare det under hele okkupasjonstiden eller for hvor lang tid? Det er disse indre ting som interesserer.

25. september 1940. — dagene deromkring og tiden like etter — er lite klarlagt. Da man gjorde statsrådene Johannesens, Ravnørns og Sandbergs forhold til et straffespørsmål, fremkaldte man mørklegningen. Menneskene liker nu en gang ikke å bli innblandet i straffesaker og det er vanskelig for pressen å behandle disse ut fra et rent historisk synspunkt. Ferdinand Schjelderups bok gir en del opplysninger

avvises i Norge, skyldes det ikke dens uavvendelighet i og for sig, men at man måtte regne med, at nordmennenes manglende erfaring og deres karakters åpenhet gjorde det usikkert om den vilde føre frem. Og mislykkedes den, vilde det være meget farlig. Derfor var det riktig å avvise den. Om det vilde ha vært riktig å la flere enn tilfellet blev gå inn i N.S. for innenfra å motarbeide partiet og dets planer, er i dag ikke lett å bedømme.

en der interesserer. Hans innlegg vil ha blivende verdi, likegyldig om man er enig eller uenig i de betraktninger som fremholdes. Men man trettes av likegyldig snakk. Er dette oppreklamert kan det dog trenge et korrektiv.

Lorentz Vogt.

*

I artikkelen torsdag stod anført «søndag 13. april», det skal være «søndag 13. april».

† Kristent arbeid

Vår konge.

Kong Haakon har et personlig grunnfestet syn på kristendommen og den kristne morals betydning for folket. Det har han vist både i sin egen personlige ferd og i styresaker. At han personlig ikke står utenfor kirkens og troens indre liv fikk man et sterkt og uforglemmende inntrykk av da han i en tale fra London minnet om nazistenes manipulasjon med kirkebønnen hvor hans navn måtte utgå og uttalte bl. a.: «Jeg hører at dere der hjemme har sløffet mitt navn i kirkebønnen, men jeg vil fortsatt be for dere». Det var ikke så mange tørre øyne ved radioen den stunden i de norske hjem hvor man hørte denne talen. Naturligvis betød ikke forandringen av kirkebønnen det ringeste for vår bønn for Kongen. Tvertom har det aldri vært bedt mer for Kongen enn i de årene.

Og dette er fremdeles innstillingen overfor Kongen blandt det norske kirke- og kristenfolk, hvilke kretser de forøvrig hører til: Med opriktig bønn og takk til Gud samler det norske kristenfolk sig omkring Kongen på hans 75-års dag den 3. august. Og vi er visse om at Kongen ikke setter mindre pris på denne form for hyldelse og kjærlighet enn all annen hyldelse som vil strømme mot ham 3. august fra landsende til landsende. Gud bevare og velsigne vår konge!

KRISTENT ARBEID

- Misjonsmenigheten: Pastor Oterholt taler i søndagens møter.
- Hedningemissionen: Turen til pastor Knutzens hytte starter fra Storgatens rutebilholdeplass mandag.

Vinn Eder

9. søndag etter

3. august 1947.

Av res. kap. Agnar Salte

«Vinn eder venner ved hjelp av Gjelder denne formanings alle? Ja av den urettferdige mammon å ofte skjøvet formaningen vekk de virkelig rike. Men det var til de som hverken hadde rikdom eller seelse blandt folk. — Å hjelpe til å hjelpe med, men ofte langt neder det hjelpende, givende sindeveier. «Kjærligheten gjør oppfinnelse Jesus nevner en gang et lite begrep nok i en bestemt situasjon, og glemmes det aldri. En liten hånd varme ord — i det hele slikt. Det finnes mennesker jeg tror Det er ikke dem jeg vet har meg dem jeg vet jeg blir mottatt av der andre ingen ser. «Som fattig som de der intet har, og dog eier disipler på en forunderlig måte» ting. For er vi ikke alle fattig som intet er og intet kan uten samtidig slike som skal hjelpe å Kristus kan vårt liv ikke være somt vekselforhold mellom det å skal alle kjenne at I er mine kjærlighet.» Amen.

— Sogneprest Julseth, Aukra er innstilt som nr. 1 til Namsos sognekall, sogneprest Ivar Hale som nr. 2 og sogneprest Bolstad som nr. 3. — Sand herred og Sanda blir antagelig i nær fremtid delt i to sognekall. Kommunestyrene har gitt tilsagn om å dekke de nødvendige midler til ekstraomkostninger i anled-